

Reactie e-Decentraal op de internetconsultatie STROOM

De energiemarkt is enorm sterk in beweging, en het is dan ook een goede zaak dat de energiewetgeving gemoderniseerd wordt. Met de strekking van STROOM en de grote lijnen daarin kunnen wij dan ook instemmen.

Wij constateren dat de beoogde wetswijzigingen vooral zijn gebaseerd op een evaluatie van de ACM (voorheen NMA) uit 2012. Inmiddels zijn we twee jaar verder. De veranderingen in de markt gaan in een zo hoog tempo, dat een aantal concrete maatregelen die zijn aangekondigd gedateerd lijken. Wij bieden dan ook graag aan om met het Ministerie van EZ en een aantal ervaren decentrale initiatieven verder te praten over deze snel veranderende praktijk.

Ook valt ons op dat, net als in de experimenteer AMvB, de onjuiste indruk bestaat dat decentrale initiatieven beperkt zijn of moeten worden tot consumenten. Daar is geen enkele reden voor, integendeel: juist met ook zakelijke gebruikers ontstaan er interessante mogelijkheden. In veel gevallen ontstaan pas business cases als er ook zakelijke gebruikers bij betrokken zijn. Ook de vaak voorkomende indruk dat decentrale initiatieven klein zijn en (moeten) blijven is onjuist. Een decentrale initiatief kan ook groot worden, die mogelijkheid moet juist geboden worden.

Als het gaat om de leveringsvergunning komen meer en meer decentrale energie initiatieven tot de conclusie dat hun toegevoegde waarde vooral ligt bij het decentraal opwekken van duurzame energie. Hier is dus sprake van voortschrijdend inzicht. Het leveren van energie gebeurt nu vooral via het doorleveren van energie, waarbij gebruik gemaakt wordt van leveranciers die over een leveringsvergunning beschikken. Een aantal bestaande leveranciers (o.a. Greenchoice en Eneco) heeft daarvoor proposities ontwikkeld en er zijn ook nieuwe toetreders (DE Unie, en naar verwachting binnenkort NLD Energie) die hier op inspelen. Op die manier opereren decentrale initiatieven nu op de markt.

Terecht is in het consultatiedocument vastgesteld dat veel consumentenbescherming niet goed past bij de decentrale initiatieven. Die zouden naar onze mening in vrijheid moeten kunnen afzien van deze bescherming. Het coöperatieve karakter van de initiatieven betekent immers dat de klanten/leden zelf toezicht houden.

Omdat de vrijheid van leverancierskeuze wettelijk gewaarborgd is kunnen consumenten er bovendien op enigerlei moment voor kiezen om door het switchen naar een andere energieleverancier weer onder de paraplu van consumentenbescherming te stappen.

Zo bezien is het goed dat STROOM beoogd om decentrale initiatieven vrij te stellen van een drietal vergunningsvoorwaarden (leveringsplicht, aanleverplicht en modelcontract). Echter, het maximum van 500 afnemers is veel te klein. Als er al een bovengrens moet komen dan moet deze gebaseerd zijn op een reële business case. Alleen al de administratie (en de daarvoor vereiste hard- en software) vergt een minimum omvang die vele

malen groter is.

Liever zien wij helemaal geen bovengrens. Decentrale initiatieven moeten juist de ruimte krijgen om te groeien, om voldoende kritische massa te krijgen, om groot te worden. Het is logischer om de vrijstellingen te koppelen aan de aard van het initiatief (zeggenschap bij de klanten / leden / aandeelhouders) dan aan de omvang.

Zonder bovengrens wordt de consumentenparticipatie en daarmee de marktwerking gestimuleerd.

Wij gaan ervan uit dat de maxima alleen betrekking hebben op het aantal consumenten. De decentrale initiatieven richten zich namelijk ook (meer en meer) op zakelijke gebruikers. Ook met het oog op de (toekomstige) lokale afstemming van vraag- en aanbod is dat een goede ontwikkeling. Met een toename van de decentrale productie wordt dat een steeds belangrijker kwestie.

In dat verband vinden wij ook dat de voorgenomen AMvB voor experimenten niet beperkt moet worden tot kleinverbruikers / consumenten. De toegevoegde waarde van experimenten zit onder andere in het (stimuleren) van lokale uitwisseling van vraag en aanbod. Dat lukt pas goed als er ook zakelijke gebruikers bij betrokken kunnen zijn.

De voorgestelde vereenvoudiging van nettarieven zoals voorgesteld, ondersteunen we. Wel pleiten we voor het mogelijk maken van een onderscheid tussen de gecontracteerde aansluitwaarde en de feitelijke fysieke aansluiting. Immers, door eigen opwekking en slimme vraag- en aanbod sturing (achter de meter) kan soms volstaan worden met een kleinere aansluitwaarde tegen uiteraard lagere kosten. Het net kan dan nog steeds een back-up functie blijven vervullen. Als er back up nodig is kan de netbeheerder daarvoor eenmalig kosten in rekening brengen, bijvoorbeeld in de vorm van een boete. Dat stimuleert energiebesparing en flexibiliteit achter de meter, doordat de economische waarde die eraan verbonden is binnen de business case komt. (zie hiervoor ook het rapport Onderzoek Decentrale Markten van Maya van der Steenhoven, Anne Marieke Schwencke en Arthur Wendel. De reactie van Anne Marieke Schwencke en Maya van der Steenhoven op de STROOM Internetconsultatie voegen wij als bijlage bij. Deze reactie ondersteunen wij.

Dat ook decentrale invoeders zijn gevrijwaard van een producententarief kunnen wij alleen maar toejuichen, onder meer vanwege de projecten die nu in het kader van de regeling Verlaagd tarief Energiebelasting (de postcoderoosprojecten) ontwikkeld worden.

Februari 2014,

e-Decentraal

BIJLAGE

Reactie op STROOM Internet Consultatie

Anne Marieke Schwencke, Maya van der Steenhoven
Onderzoekers lokale duurzame energiecoöperaties

Reactie heeft betrekking op:

Ad 8.3 De verdeling van de tarieflast van het elektriciteitsnet nader bezien

8.3.2. Decentrale invoeding

De opkomst van decentrale opwekking van elektriciteit geeft tevens aanleiding tot vragen over het cascademodel. Decentrale opwekking heeft namelijk tot gevolg dat energiestromen niet meer (alleen) van hoge naar lage spanning lopen. Decentrale producenten pleiten derhalve soms voor aanpassing van het cascademodel, omdat afnemers die geheel of gedeeltelijk via decentrale invoeding voorzien worden van elektriciteit, de hogere netten minder zwaar zouden belasten.

• Zoals hierboven reeds genoemd blijkt uit de resultaten van het onderzoek dat decentrale opwekking niet per definitie leidt tot een afname van de maximale piekbelasting van (hogere) netwerken. In de meeste scenario's worden afnemers slechts gedeeltelijk via decentrale invoeding voorzien van elektriciteit en moeten zij op piekmomenten terugvallen op het centrale netwerk. Bovendien blijkt dat in veel scenario's het moment van decentrale opwekking niet overeenkomt met het decentrale verbruik, waardoor overtollige elektriciteit via hoger gelegen netten afgevoerd moet worden. Daarmee blijven de hogere netwerken evenzeer van belang voor de afnemers.

Decentrale opwekking in tarievensystematiek

Decentrale opwekking is op dit moment geen aanleiding om de tarievensystematiek van het elektriciteitsnet aan te passen.

Waarin verwijzing naar onderzoek:

DCision, ECN, TU Delft, DE TARIEFSYSTEMATIEK VAN HET ELEKTRICITEITSNET, Zwolle, 23 december 2013

Ad 5 Nettarefingering in een innoverend elektriciteitssysteem; p77-117

Samenvatting: De ontwikkeling van lokale, decentrale energiesystemen: Nieuwe technische mogelijkheden én maatschappelijke wensen leiden geleidelijk tot een groter aandeel lokaal opgewekte elektriciteit, vaak afkomstig van hernieuwbare bronnen. Deze elektriciteit wordt op lagere spanningsniveaus (middenspanning en laagspanning) ingevoerd, wat een andersoortige netbelasting met zich meebrengt. Bovendien ontwikkelen zich steeds meer initiatieven om lokaal tot een slimme afstemming van vraag en aanbod te komen (smart grids), wat ook tot een andere (verminderde) netbelasting kan leiden. Omdat de historisch gekozen tarifieringsprincipes echter uitgaan van invoeding (door grootschalige productie-installaties) op hoogspanningsniveau, worden de effecten van lokale opwek en slimme afstemming van vraag en aanbod op het net (en de netkosten) in kaart gebracht. Tevens wordt geanalyseerd in hoeverre dit aanleiding biedt voor een andere kostenallocatie en andere tarieven.

Toelichting en achtergrond

Sinds 2007 zijn tegen de 100 lokale energiecoöperaties actief geworden in Nederland. Dit zijn doorgaans initiatieven van burgers die in samenwerking met lokale ondernemers, de gemeente, provincies, waterschappen, woningcorporaties en andere stakeholders. Zij zetten zich actief in voor vergroting van de decentrale duurzame energieproductiecapaciteit. Als collectief en nieuwe 'decentrale marktspeeler' geeft deze beweging een belangrijke impuls aan het ontstaan van nieuwe 'decentrale markten'. Dit gaat in

eerste instantie voornamelijk leiden tot een groter aandeel zonPV en kleinschalige windturbines. Deze voeden in op de lagere netten ('de haarvaten van het systeem').

Deze groep decentrale spelers gaan er uit van uit dat een groter aandeel duurzaam decentrale opwekking in combinatie met lokale koppeling van vraag en aanbod tot besparingen in de netkosten leidt, als gevolg van een:

- lagere belasting van de hogere netten (capaciteit);
- verminderde transport(net)verliezen (met name over de hoogspanningnetten);

Men verwacht dat deze systeembaten zich terugbetalen in lagere nettarieven¹, of via positieve prijsprikkels aan hen 'doorberekend' wordt. Coöperaties menen ook dat er een interessant verdienmodel voor hen ontstaat in de balansherstel markt (ofwel door leveren van lokale flexibiliteit, dan wel door maatwerk PV verantwoordelijkheid als lokale leverancier).

Systemebaten en toerekening

De studie MKBA Intelligente Netten (NetbeheerNederland, KEMA, CE Delft, 2012) suggereert dat er aanzienlijke systeembaten te verwachten zijn. De studie van DCision, ECN en TU Delft lijkt dat nu te nuanceren of tegen te spreken: "Zoals hierboven reeds genoemd blijkt uit de resultaten van het onderzoek dat decentrale opwekking niet per definitie leidt tot een afname van de maximale piekbelasting van (hogere) netwerken (STROOM consultatiedocument). In deze conclusie wordt alleen gekeken naar de impact op de netcapaciteit (op lagere en hogere netten).

Elders in het DCision rapport wordt verwezen naar de impact van netverliezen². Dit verband wordt niet verder uitgewerkt onder het deel aangaande lokale elektriciteitsproductie (hoofdstuk5) en wordt ook niet meegenomen in de conclusie ten behoeve van de STROOM consultatie. Dit is echter buitengewoon relevant, gezien de claim of verwachting van lokale partijen dat netverliezen af zullen nemen. De huidige systematiek houdt geen rekening met locatie of afstand (zie hoofdstuk 2, oa over 1. Afstandsafhankelijke tarieven?). Deze kosten voor netverliezen worden nu gesocialiseerd. Eventuele baten uit lokaal afstemmen van vraag en aanbod en de vermindering van de transportafstand wordt nu niet verdisconteerd in de tarieven, laat staan toegerekend aan de partij die dit bewerkstelligd.

In de studie Proeftuin Decentrale duurzame collectieven wijzen Schwencke, Van der Steenhoven en Wendel op het belang van deze discussie³.

De indruk bestaat bij veel decentrale collectieven dat decentrale opwekkers in hun transport- en aansluittarieven worden benadeeld ten opzichte van centrale opwekkers. Het verdient aanbeveling om in deze discussie duidelijkheid te verschaffen over de kosten die beide partijen voor transport en aansluitingen worden berekend.

Indien dit onderzoek daar aanleiding toe geeft, kan men kijken naar een tariefsystematiek, die beter aansluit bij de financieringsmogelijkheden van het

¹ Zie bijvoorbeeld het filmpje bij een stukje wind van Vereniging Eigen Huis en De Windcentrale. De 'eigen' molen staat dichterbij en is 'dus' goedkoper.

<http://www.eigenhuis.nl/webwinkel/energie/stukjewindmolen/>

² DCision, p14: Elektriciteitstransport brengt verliezen (in de vorm van warmte) met zich mee. Deze verliezen bedroegen in 2010 ongeveer 4,5 TJ op jaarbasis, wat ongeveer 4 % van het totale Nederlandse jaargebruik (98,9 TJ) vormt. Hiermee zijn netbeheerders ook grootverbruikers van elektriciteit.

³ Netbeheer Nederland: Proeftuin Decentrale duurzame collectieven, oktober 2013: hoofdstuk 9 en 10.5: <http://www.netbeheernederland.nl/nieuws/nieuws-detail/?newsId=5e4afc8d-a928-40cd-81b8-7a89d749674c>

decentrale collectief of de projectontwikkelaar om zo de groei van decentrale opwekking niet onnodig te vertragen.

Duidelijk is dat dit vraagstuk maatschappelijke aandacht vraagt en dat de **kostentoerekening en de huidige tariefstructuur** ter discussie staan. De systeembaten zullen omgezet moeten worden in een meer flexibele tariefstructuur, waardoor gerichtere prijsprikkels kunnen worden gegeven (op capaciteit en transport). De baten komen onvoldoende terecht bij degene die een positieve bijdrage levert. Meer inzicht over de verwachte baten wordt onder andere mogelijk op basis van de resultaten van de IPIN projecten waarbij een aantal uitgangspunten van de MKBA Intelligente netten getoetst en gevalideerd zullen worden.

Conclusie: gegeven de maatschappelijke discussie is een nadere verdiepingslag en positiebepaling op dit punt wenselijk en noodzakelijk.